

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто поняття потенціалу підприємства з різних точок зору, надано власне визначення цього поняття. Розглянуто складові потенціалу підприємства. Визначено необхідність у систематичному проведенні на підприємстві моніторингу його потенціалу.

Аннотация. Рассмотрено понятие потенциала предприятия с разных точек зрения, предложено собственное определение этого понятия. Рассмотрены составляющие потенциала предприятия. Определена необходимость в систематическом проведении на предприятии мониторинга его потенциала.

Annotation. The notion of the company's potential is considered from the different points of view, the author's definition of this notion is provided. The potential's constituents are considered. The need of the systematic monitoring of enterprise's potential is declared.

Ключові слова: потенціал підприємства, складові потенціалу підприємства.

Підприємство, як основна ланка народногосподарського комплексу, концентрує в собі всі ресурси виробництва. Тут розгортаються головні економічні процеси, створюється і примножується народне багатство, формується національний дохід, забезпечується вирішення економічних і соціальних завдань, складаються виробничі і соціальні відносини [1]. У зв'язку із цим формування і розвиток потенціалу підприємства має велике економічне значення, що вимагає, у свою чергу, визначення сутності цієї категорії та виділення складових потенціалу підприємства як окремих об'єктів управління.

У літературі наводяться різні точки зору щодо визначення сутності поняття "потенціал підприємства". Цією проблемою займаються такі автори, як: Лепейко Т. І., Кустова Т. М., Романов О. П., Кузнецов В. В., Арутюнова Л. М., Мінякова Т. Є., Янкевич П. А. та ін.

Метою даної статті є визначення сутності поняття потенціалу підприємства на основі аналізу наявних підходів до вирішення цього питання та виділення його складових.

Для визначення поняття потенціалу підприємства слід ознайомитися з поглядами різних авторів. Кустова Т. М. розглядає потенціал підприємства як джерела, можливості, засоби, запаси, які можуть бути введені в дію, використані для вирішення якого-небудь завдання, досягнення певної мети [2].

Романов О. П. вважає, що під потенціалом підприємства слід розуміти можливості організації, які можуть бути реалізовані лише за наявності ресурсів [3].

Кузнецов В. В., Арутюнова Л. М. та Мінякова Т. Є. розглядають потенціал підприємства як засоби, які можуть бути мобілізовані та використані для досягнення певної мети, вирішення якого-небудь завдання (економічного, військового, інноваційного, наукового і т. д.) [4].

Янкевич П. А. під потенціалом підприємства розуміє здатність підприємства досягати поставлених перед ним цілей, використовуючи наявні в ньому матеріальні, трудові та фінансові ресурси [5].

Також існує трактування поняття потенціалу підприємства як сукупності ресурсів (трудових, матеріальних, нематеріальних, фінансових та інших), що є в розпорядженні підприємства, і здатності його співробітників і менеджерів до використання ресурсів з метою створення товарів, послуг і отримання максимального доходу [6].

Отже, в літературі не існує єдиного визначення поняття "потенціал підприємства", воно розглядається як наявність можливостей, засобів, джерел, ресурсів тощо у підприємства, що використовуються для досягнення певної мети. Таким чином, у даній статті потенціал підприємства автор розглядає як сукупність усіх ресурсів підприємства, що використовуються для досягнення цілей підприємства і реалізації стратегії.

У літературі [2; 3] виділяють такі складові потенціалу підприємства: матеріальну, фінансову, трудову, комерційну та інформаційну. Янкевич П. А. окремо виділяє природничу складову, яку розглядає як сукупність природних ресурсів, що стають частиною ресурсів підприємства в тому випадку, якщо вони залучаються в процесі виробництва [5]. Але її можна розглядати як елемент матеріальної складової потенціалу підприємства. Кустова Т. Н. пропонує окремо виділити науково-технічний потенціал, що також є досить обґрунтованою пропозицією [2].

Таким чином, у рамках даної статті автор пропонує виділення таких складових потенціалу підприємства: матеріальної, фінансової, трудової, комерційної, інформаційної та науково-технічної.

Матеріальна складова потенціалу підприємства характеризується наявністю засобів та предметів праці, обсягами запасів матеріальних ресурсів тощо [5].

Фінансова складова характеризується величиною прибутку (збитків), розміром фонду накопичення, розміром амортизаційних відрахувань, величиною собівартості продукції (робіт, послуг), величиною дебіторської та кредиторської заборгованостей, величиною і структурою капіталу та майна; величиною власного оборотного капіталу тощо.

Трудова складова характеризується кількістю співробітників в цілому та за категоріями, рівнем освіти та кваліфікації персоналу, рівнем заробітної плати, продуктивністю праці, взаєминами між співробітниками, витратами на забезпечення здоров'я працівників тощо [7].

Комерційна складова характеризується обсягом реалізації продукції за вартістю і в асортименті, основними

аудиторією споживачів продукції, ринками збуту продукції, часткою ринку в галузі та іншими), залишками готової продукції на складі у вартісному і натуральному виразі і под. [2].

Інформаційна складова характеризується кількістю інформації, що формується в процесі інформаційної діяльності підприємства [8].

Науково-технічна складова характеризується кількістю впроваджених винаходів та раціоналізаторських пропозицій, кількістю освоєних нових технологій та нових видів продукції (робіт, послуг), обсягом НДДКР [2].

Отже, на потенціал підприємства постійно впливають різні чинники, що можуть як позитивно, так і негативно позначитися на результаті роботи підприємства. Таким чином, Лепейко Т. І. вважає, що на підприємстві необхідно систематично проводити моніторинг потенціалу, що забезпечить найкращий рівень управління інформацією про стан і можливі шляхи найбільш ефективного використання потенціалу у часі, що визначатиме не лише напрями стратегії, але й можливості для її реалізації [9].

Розглянувши поняття потенціалу підприємства, визначивши його сутність та складові, можна сказати, що потенціал підприємства є комплексним поняттям, а його оцінка відображає загальний стан підприємства і має використовуватися в процесі розробки його стратегії. Оскільки на потенціал підприємства впливають різні фактори, як внутрішні, так і зовнішні, які мають властивість постійно змінюватися, то необхідним є систематичне проведення моніторингу потенціалу підприємства.

Наук. керівн. Котлик А. В.

Література: 1. Потенциал предприятия. Сайт "Ekonomyks". – Режим доступа : <http://ekonomyks.ru>. 2. Кустова Т. Н. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия : учебное пособие / Т. Н. Кустова. – Рыбинск : РГАТА, 2003. – 200 с. 3. Романов А. П. Экономический потенциал предприятия и его связи с ресурсным и производственным потенциалами [Электронный ресурс] / А. П. Романов, М. Н. Губанова // Университет им. В. И. Вернадского. – 2010. – № 7–9(30). – С. 223–228. – Режим доступа : <http://vernadsky.tstu.ru>. 4. Кузнецов В. В. Организационный потенциал предприятия : учебное пособие / В. В. Кузнецов, Л. М. Арутюнова, Т. Е. Минякова. – Ульяновск : УлГТУ, 2007. – 105 с. 5. Янкевич П. А. Экономический потенциал предприятия и методы оценки [Электронный ресурс] / П. А. Янкевич. – М. : МГТУ. – 2006. – Режим доступа : <http://www.giab-online.ru>. 6. Потенциал предприятия (внутренние переменные организации). Сайт "Менеджмент". – Режим доступа : <http://manager-news.in>. 7. Лепейко Т. І. Обгрунтування показників оцінки якості трудового потенціалу / Т. І. Лепейко // Економічний розвиток. – 2005. – № 4(36). – С. 72–74. 8. Королев О. Л. Методика оценки информационного потенциала предприятия / О. Л. Королев // Ученые записки ТНУ им. В. И. Вернадского. Серия "Экономика и управление". Том 24(63). – 2011. – № 1. – С. 109–113. 9. Лепейко Т. И. Управление формированием стратегического потенциала предприятия / Т. И. Лепейко // Экономика розвитку. – 2004. – № 4(32). – С. 98–101.